

Іващук Д. А.

*здобувачка ступеню вищої освіти бакалавр
за спеціальністю 231 Соціальна робота,
Західноукраїнський національний університет.*

Яремко О. М.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет*

ПРОБЛЕМА АФЕКТУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРАВОВИЙ І ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ

В умовах війни, як серед цивільного населення, так і серед військових спостерігаються певні прояви порушення емоційної поведінки, підвищення рівня неврівноваженості, невротизації, агресивності. У той час як емоційна рівновага є необхідною умовою, тим базовим станом, на основі якого можливе гармонійне функціонування особистості. Емоційно врівноважена особистість набагато легше адаптується в складних життєвих умовах, в тому числі й під час війни.

Афекти, зазвичай, стоять на заваді нормальній організації поведінки, що не є позитивним в умовах війни, коли, навпаки, зорганізованість, врівноваженість, здатність знайти швидкий і розумний вихід з небезпечної ситуації можуть зберегти як власне життя, так і інших. При афекті поведінку людини регулюють не задалегідь обдумані мета, а відчуття, які повністю заповнили людину і викликають імпульсивність дій. Непоодинокі випадки, коли людина була настільки несвідомою на час афекту, що пізніше не змогла відновити у своїй пам'яті дії, які вона вчинила. Усе це зумовлює необхідність враховувати можливість перебування особи у стані афекту задля подальшого надання їй діям вірної правової оцінки [2, с. 251-268].

Представники юридичної психології і психіатрії виокремлюють два види афекту: фізіологічний афект – це короткочасний розлад психіки людини, що виникає у відповідь на інтенсивну, раптову психічну травму; патологічний афект – є рідкісною формою, що належить до виняткових станів, під час його дії відбувається більш глибоке порушення свідомості з повною амнезією, а завершується сильним безсиллям чи сном. Відмінність афекту фізіологічного від афекту патологічного проводять за принципом дихотомії: осудний – неосудний.

Кримінально-правове значення афекту поширюється саме на фізіологічний афект, адже особи, які перебувають в стані патологічного афекту з клінічної точки зору є неосудними.

Під час війни люди потрапляють у кризові ситуації. Адже війна різко змінює звичний для них стан речей, зумовлює злам, загострення становища, призводить до різкого «психологічно» перелому. Зростає кількість вчинення злочинів як на побутовому рівні, так і у військовій сфері. Злочини вчиняють як військові, так і цивільне населення. І тут, власне, важливо бути уважним до кожного конкретного випадку. З'ясувати, чи не був він вчинений людиною, яка перебувала на момент його вчинення у стані афекту. Адже законодавець передбачив у Кримінальному кодексі України «стан афекту» як обставину, що робить склад злочину «привілейованим» (наприклад, ст. 116 «Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання») або ж як обставину, що пом'якшує покарання (п. 7 ч. 1 ст. 66) [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України від 05 травня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Гірняк А. Психологія модульно-розвивальної взаємодії: монографія. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка». 2020. 376 с.

УДК 159.9+34.096

Козак І. В.

*здобувачка ступеню вищої освіти бакалавр
за спеціальністю 231 Соціальна робота,
Західноукраїнський національний університет.*

Яремко О. М.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет*

ВІКТИМОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРТВ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Реалії російсько-української війни, яка розпочалася в 2014 році, а з 24 лютого 2022 року для України стала повномасштабною, жахають жорстокістю злочинів та кількістю їх жертв. На сьогодні Організацією Об'єднаних Націй уже зареєстровано і підтверджено поіменно понад 6000 жертв серед мирного населення, що включає біля 3000 осіб, які загинули, і понад 3000 поранених осіб. Розуміємо, що реальна кількість жертв значно більша. Як заявила Верховний комісар ООН з прав людини Мішель Бачелет, жертви та їхні родичі мають отримати відшкодування за завдану шкоду і трагедію, яку вони пережили [1].